

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 15 mars 1945 kl. 4 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om provisorisk höjning av ortsavdragen vid inkomst-taxeringen m. m.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) motionen nr 270 i andra kammaren av herr *Persson* i Landafors m. fl., vari hemställts, »att riksdagen för sin del måtte besluta att ortsavdragen (grundavdrag och familjeavdrag) enligt gällande kommunalskattelag och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt måtte som provisorium höjas med 40 %»; samt

2) motionen nr 271 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Bakeröd m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan provisorisk ändring av gällande förordning om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, att grundavdraget för skattskyldig i samtliga ortsgrupper fastställes till 760 kr. i avvaktan på att hela frågan om ortsgrupperingen löses».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen indelas samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd i fem ortsgrupper. Denna indelning — den s. k. skattegrupperingen — verkställes av socialstyrelsen enligt de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t äger meddela, och gäller för en tid av fem år i sänder.

Vidare meddelas i 16 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt föreskrift rörande statligt ortsavdrag, vars storlek i förekommande fall bestämmes med hänsyn till de ortsgrupper, varom förmåles i 48 § 1 mom. kommunalskattelagen.

Den senast fastställda skattegrupperingen avser åren 1935—1939. Densamma har emellertid erhållit förlängd giltighet, senast genom kungörelse den 24 mars 1944 (nr 128), varigenom giltighetstiden förlängts till och med utgången av år 1944.

I proposition nr 121 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksda-

gen medgiva, att gällande skattegruppering skall erhålla förlängd giltighet till och med utgången av år 1945.

Enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen äger skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt Ortsavdrag (grundavdrag och familjeavdrag). Grundavdrag åtnjutes av såväl familjeförsörjare som ensamstående med visst efter den Ortsgrupp, till vilken hemortskommunen hör, varierande belopp, nämligen med 340 kronor i Ortsgrupp I och i högre Ortsgrupp med ett för varje Ortsgrupp med 40 kronor höjt belopp. Skattskyldig, vilken under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin hustru eller som haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn under 18 år, vilket icke haft minst 600 kronors inkomst, är berättigad att, utöver grundavdrag, åtnjuta familjeavdrag. Familjeavdraget utgör, med lika belopp för hustru och varje barn, i Ortsgrupperna I och II 160 kronor, i Ortsgrupperna III och IV 180 kronor samt i Ortsgrupp V 200 kronor.

Jämlikt 16 § 1 mom. förordningen om stallig inkomst- och förmögenhets-skatt äger skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, med visst undantag att å det taxerade beloppet åtnjuta statligt Ortsavdrag (grundavdrag och familjeavdrag), vars storlek ävenledes bestämmes med hänsyn till den Ortsgrupp, dit den skattskyldiges hemortskommun hör. Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin hustru eller som haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn under 18 år, vilket icke haft minst 600 kronors inkomst, är berättigad till såväl grundavdrag som familjeavdrag. Grundavdraget och familjeavdraget för hustru utgöra vart för sig i Ortsgrupp I 600 kronor och i högre Ortsgrupp ett för varje Ortsgrupp med 40 kronor höjt belopp. Familjeavdraget för vardera av de två första barnen, för vilka avdrag åtnjutes, utgör i Ortsgrupp I 460 kronor och i högre Ortsgrupp ett för varje Ortsgrupp med 40 kronor höjt belopp. För vart och ett av de övriga barnen utgör familjeavdraget i Ortsgrupp I 700 kronor och i högre Ortsgrupp ett för varje Ortsgrupp med 60 kronor höjt belopp. För ensamstående skattskyldig bestämmes Ortsavdraget (grundavdrag) i enlighet med en vid förordningen fogad tabell. Skattskyldighet inträder i enlighet med tabellen först vid ett taxerat belopp av i Ortsgrupp I 660 kronor och i högre Ortsgrupp ett för varje Ortsgrupp med 80 kronor höjt belopp. Ortsavdraget för ensamstående skattskyldig minskas successivt i storlek vid stigande taxerat belopp, så att avdraget slutligen vid visst taxerat belopp, för Ortsgrupp I 14 000 kronor och för högre Ortsgrupp ett för varje Ortsgrupp med 300 kronor förhöjt belopp, helt bortfaller.

Frågorna om dyrortsgrupperingen och om Ortsavdragen ha under senare tid vid upprepade tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Sedan 1943 års riksdag uttalat önskemål om en förutsättningslös och all-

sidig utredning rörande dyrortsgrupperingens framtida bestånd och utformning, har Kungl. Maj:t tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa berörda utredning. De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1943 års dyrortskommitté, beräknas enligt uppgift i innevarande års riksdagsberättelse kunna avsluta sitt arbete under våren 1945.

I anledning av vid 1944 års riksdag motionsvis framställda yrkanden om revision av familjebeskattningen yttrade samma års bevillningsutskott i sitt häröver avgivna betänkande nr 18 bland annat, att en lättnad i barnfamiljernas försörjningsbörd icke i någon större utsträckning kunde vinnas genom höjning av de nu medgivna ortsavdragen. Samma utskott framhöll i anslutning härtill, att sådana familjer, vilkas inkomster vore så låga, att något beskattningsbart belopp ej uppkomme enligt nuvarande bestämmelser, genom en sådan höjning icke skulle erhålla någon som helst lättnad i beskattningen. Detta uttalande godkändes av riksdagen.

I motionen II: 270 har anförts bland annat, att under krigsåren levnads-kostnaderna stigit synnerligen kraftigt utan att lönerna i motsvarande grad höjts. De lägre inkomsttagarnas förmåga att betala påförda skatter hade i avsevärd grad sjunkit. Trots denna utveckling hade de skattefria avdragen icke undergått någon höjning utan uppginge ännu till de belopp, som fastställts beträffande ortsavdragen enligt kommunalskattelagen år 1928 samt beträffande ortsavdragen enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt år 1938. I annan motion — vilken hänvisats till annat utskott — hade motionärerna begärt skyndsamt utredning om ett ur hälsosynpunkt tillfredsställande, från beskattning fritt och mot införsel i lön skyddat existensminimum. Intill dess ett sådant genom utredningen kunnat fastställas, borde vad därmed åsyftats åtminstone till en del kunna vinnas genom en höjning av de skattefria avdragen.

Till stöd för det i motionen II: 271 framställda yrkandet har framhållits bland annat, att vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt förmån av hyresfri bostad och fri kost inom många taxeringsdistrikt värderades till 500 kronor för år. Endast för några år sedan skulle enligt motionärerna denna förmån ha uppskattats till 240 kronor. Genom denna uppsvärdering hade de lägsta inkomsttagarna på landsbygden kommit i en mycket ofördelaktig ställning i skattehänseende. Enligt gällande bestämmelser inträdde skattskyldighet vid en inkomst av 610 kronor för år. En pojke eller flicka, som arbetade på fädernegården mot kost och logi jämte 10 kronor i månaden i fickpengar, bleve sålunda skattskyldig, vilket däremot icke varit fallet före kriget. I sådana fall, då naturaförmåner inginge i inkomsterna och penninglönen blivit oförändrad, hade alltså en ökning av skattebördan inträtt. För att åstadkomma rättvisa därutinnan borde en höjning av grundavdraget motsvarande penningvärdets fall genomföras. Motionärerna ansåge, att grundavdraget enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för samtliga ortsgrupper borde bestämmas till 760 kronor eller vad som för närvarande gällde för ortsgrupp V. Grundavdraget skulle därigenom i lägsta ortsgrupp höjas med 160 kronor från nuvarande 600 kronor.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen är frågan om dyrortsgrupperingens framtida bestånd och utformning för närvarande föremål för utredning genom 1943 års dyrortskommitté, vilken beräknas avsluta sitt arbete under våren 1945. Vidare må erinras om det ovan återgivna, av 1944 års bevillningsutskott i fråga om skattskyldiga med barn gjorda uttalandet, enligt vilket en lättnad i barnfamiljernas försörjningsbörda icke i någon större utsträckning kunde vinnas genom höjning av ortsavdragen. Till detta uttalande kan utskottet helt ansluta sig.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter och då någon utredning angående verkningarna av den nu ifrågasatta höjningen av ortsavdragen icke föreligger, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till de i de förevarande motionerna II: 270 och II: 271 framställda yrkandena om en provisorisk höjning av ortsavdragen.

Vad särskilt angår det i motionen II: 271 framställda yrkandet om sådan provisorisk ändring av förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, att grundavdraget för skattskyldig i samtliga ortsgrupper fastställs till 760 kronor, får utskottet därjämte anföra följande. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har Kungl. Maj:t i proposition nr 121 till årets riksdag föreslagit riksdagen medgiva, att gällande skattegruppering må erhålla förlängd giltighet till och med utgången av år 1945. Utskottet har i sitt i anledning av propositionen avgivna betänkande nr 21 tillstyrkt bifall till propositionen. Vid sådant förhållande och då utredning angående dyrortsgrupperingen, såsom ovan nämnts, nu pågår, kan utskottet icke förorda, att grundavdraget vid den statliga beskattningen i enlighet med motionärernas yrkande bestämmas lika i samtliga ortsgrupper. Utskottet vill tillägga, att ett bifall till detta yrkande skulle medföra den inkonsekvensen, att nämnda grundavdrag vore enhetligt reglerat för samtliga ortsgrupper, medan däremot familjeavdragen vid den statliga beskattningen samt såväl grundavdraget som familjeavdragen vid den kommunala beskattningen fortfarande skulle uppgå till olika belopp i skilda ortsgrupper. Det må även erinras om att ortsavdragen vid den statliga beskattningen genomgående äro högre än vid den kommunala beskattningen. Motionärernas syfte att erhålla skattelättnad för skattskyldiga med vissa lägre inkomster vinnes sålunda icke i någon mera avsevärd utsträckning genom en höjning av enbart grundavdraget vid den statliga beskattningen. Ytterligare får utskottet — då i motionen närmast synes avses hemmavarande barn, som deltagit i jordbruksarbete — framhålla, att ortsavdragen enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt beträffande ensamstående skattskyldiga bestämmas i enlighet med en vid förordningen fogad tabell, enligt vilken beskattningsbart belopp icke uppkommer förrän vid taxerat belopp överstigande 650 kronor i den lägsta ortsgruppen. Detta synes hava förbisetts av motionärerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att motionen II: 270 av herr Persson i Landafors m. fl. om provisorisk höjning av ortsavdragen vid inkomsttaxeringen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

Bevillningsutskottets betänkande nr 22.

2) att motionen II: 271 av herr Carlsson i Bakeröd m. fl. om provisoriskt fastställande vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt av det i ortsavdragen ingående grundavdraget till ett och samma belopp i samtliga ortsgrupper icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 mars 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Wahlmark, Axel Ivar Anderson, Sjödahl, friherre De Geer, Ekman, Frans Ericson, Velande, Eklund och Sundelin*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg i Malmö, Hammarlund, Sandberg, Orgård, Falk, Sundström i Skövde, Vigelsbo, Bladh och Karlsson i Granebo.*
